

– державна регіональна політика повинна мати юридично-правову форму, тобто її основні положення та механізми реалізації потрібно викласти в окремому законі;

– використання зарубіжного досвіду не означає просте копіювання іноземних регіональних управлінських технологій, а адаптацію їх з врахуванням українських політичних, соціальних, економічних, культурних, етнічних, геополітичних характеристик та особливостей;

– регіональна політика повинна здійснюватися у взаємозв'язку з проведенням адміністративної реформи, зокрема, в напрямку удосконалення адміністративно-територіального устрою та оптимізації системи регіональних органів управління;

– пріоритетна роль в реалізації державної регіональної політики повинна відводитися органам місцевого самоврядування первинного (місто, селище, село чи їх об'єднання) та вторинного (область, район) рівнів;

– державна регіональна політика повинна бути не сукупністю декларацій, а містити реальні засоби реалізації завдань та досягнення цілей регіональної політики, провідними серед яких мають бути функціональні механізми управління соціально-економічним розвитком регіонів та використання важелів фінансового вирівнювання територіального розвитку на науковій методологічній основі.

Слід зазначити, що єдиної моделі реалізації регіональної політики не існує. Її спрямованість має узгоджуватися із загальною стратегією розвитку держави. Розроблення навіть найдосконалішої державної регіональної політики буде малоефективним, коли регіональна політика не підкріплюватиметься своєчасним і стабільним правовим забезпеченням, проведенням ефективних економічних реформ, формуванням дієвої системи місцевого самоврядування як головного суб'єкта управління соціально-економічним розвитком територій.

**МУНІЦИПАЛЬНІ ЗАПОЗИЧЕННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ОПТИМІЗАЦІЇ
РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В
КОНТЕКСТІ МІЖРЕГІОНАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА**

В умовах посилення глобалізаційних впливів, зниження темпів економічного зростання, набуття регіонами України певної економічної незалежності від центру в прийнятті рішень щодо раціонального використання наявних ресурсів зросла координаційна роль органів місцевого самоврядування в економічному та соціальному розвитку регіонів та значення міжрегіональних зв'язків. Стало очевидним, що ефективно вирішувати багатопланові й масштабні завдання в економічній та інших сферах без співпраці досить складно.

Міжрегіональне співробітництво є одним із дієвих механізмів активізації залучення інвестицій для реалізації високоефективних інноваційних проектів, що мають значення не тільки для одного регіону, а й інших територій.

На нашу думку, коли мова йде про міжрегіональне економічне співробітництво як про взаємодію регіонів з метою досягнення суспільно вагомого економічного, соціального результату, в умовах розвитку нових форм і механізмів взаємодії регіонів, фінансовий механізм оздоровлення економіки регіону може базуватися на використанні фінансового потенціалу ринку місцевих боргових зобов'язань.

Місцеві запозичення є одним з напрямів розширення джерел фінансування програм розвитку подолання недостатності фінансових ресурсів, зменшення дефіциту бюджетів, реалізації міських інвестиційних програм. Використання залучених коштів – це реальна можливість збільшити доходи суб'єкта, що їх здійснює, і вирішити ті завдання, реалізація яких не може бути забезпечена в даний момент за рахунок власних доходів бюджету.

На сучасному етапі розвитку українських територіальних громад така форма залучення фінансових ресурсів використовується недостатньо та неефективно порівняно з розвинутими індустріальними країнами.

В країнах з розвинутими ринковими економіками та сильним місцевим самоврядуванням, місцеві запозичення є одним з основних

джерел фінансування довгострокових та дорогих інвестиційних проектів на місцевому рівні. За умов кращої фінансової стабілізації, та визначення більш надійних та сталих джерел надходжень до місцевих бюджетів, органи місцевого самоврядування в Україні можуть стати реальними позичальниками як на ринку прямих кредитів, так і на ринку боргових цінних паперів [3].

В світовій практиці до муніципальних запозичень відносять запозичення, що здійснюються рівнями влади нижче центрального уряду шляхом випуску цінних боргових паперів на термін більше 1 року. Муніципальна позика є механізмом державної грошово-кредитної та інвестиційної політики на регіональному та місцевому рівні, що обслуговує кредитні відносини, які виникають при покритті дефіциту регіонального або місцевого бюджету з метою мобілізації заощаджень та накопичень господарюючих суб'єктів для реалізації інвестиційних та соціальних програм за рахунок позичених засобів [1]. Муніципальні запозичення як форма внутрішнього державного кредиту характеризується тим, що тимчасово всі грошові засоби населення, підприємств залучаються на фінансування суспільних потреб в рамках даної території шляхом випуску та розміщення облігацій, казначейських зобов'язань та інших видів цінних паперів.

Розглядаючи стан обсягу залучення місцевих позик в Україні слід зазначити, що на даний час вони є незначними. Сума розміщених облігацій нестабільна, причому коливання є досить істотними. Така нестабільність обсягів розміщення облігацій вказує на фрагментарний характер розвитку ринку місцевих запозичень, а також про відсутність обґрунтованої послідовності в борговій політиці органів місцевого самоврядування.

Відсутність законодавчого підґрунтя для забезпечення здійснення органами місцевого самоврядування зовнішніх запозичень має негативний вплив на залучення ними фінансових ресурсів для реалізації транскордонних проектів інфраструктурного розвитку. Це пов'язано перш за все з неузгодженістю українських фіскальних методів з аналогічними нормами ЄС та інших держав, що створює труднощі з переказом і використанням коштів у межах бюджету транскордонного проекту. Унаслідок цього досить часто приймається рішення про визначення головним бенефіціаром іншої сторони проекту, а не української [2].

Таким чином, система муніципальних позик в Україні на сьогодні діє не достатньо ефективно через ряд проблем і потребує подальшого

вдосконалення.

Якість формування та організації місцевих запозичень на місцевому рівні багато в чому залежить від суб'єктів позики, тобто тих учасників процесу запозичення, які будуть здійснювати управління процесом формування позики та продуманістю вибору цих учасників. Також важливо сформувати механізм поділу функцій учасників та визначити тих з них, хто несе відповідальність в разі відхилення процесу формування позики від наміченого плану.

Особливу увагу хочемо звернути на підвищення ефективності розміщення місцевих запозичень та активізації інвесторів, як фізичних так і юридичних осіб. Як показує вітчизняна практика, до початку розміщення позики муніципалітети через ряд обставин (відсутність спеціалістів, висока вартість досліджень, нерозуміння необхідності проведення підготовчої підготовки та інше) практично не проводять маркетингові дослідження та відповідну роботу з потенційними інвесторами. В результаті попит на цінні папери серед інвесторів не дуже високий, оскільки досить часто потреби інвесторів не задовольняються повністю та інвестори не мають повної інформації щодо місцевої позики.

Для того, щоб вирішити цю проблему, пропонуємо після прийняття рішення про випуск місцевих цінних паперів, проводити маркетингові дослідження з метою виявлення потенційних інвесторів та їх переваги.

Складовою політики управління місцевими запозиченнями має бути детальний аналіз аспектів, пов'язаних з ризикованістю місцевих запозичень та розробка шляхів мінімізації відповідних ризиків.

Підсумовуючи, слід зазначити, що муніципальні запозичення є прийнятним і цивілізованим інструментом оптимізації ресурсного потенціалу територіальних громад в контексті міжрегіонального співробітництва і вирішення вищезазначених проблем інтенсифікує подальший розвиток ринку муніципальних цінних паперів в Україні.

Література

1. Петриків А.В. Роль місцевих запозичень у вирішенні фінансових потреб регіонів// Ефективна економіка. - 2015. - №5– [Електр. вид.]. - Режим доступу до журналу :< [http : // www.economy.nauka.com.ua](http://www.economy.nauka.com.ua)>
2. Приходько В. П. Міжнародна співпраця регіонів в контексті зближення України та Європейського співтовариства: зовнішньоекономічні та управлінські аспекти [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.economy.in.ua/pdf/8_2014/4.pdf

3. Рекуненко І.І., Котляревський О.В. Роль муніципальних облігацій на ринку місцевих запозичень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Znpchdtu/2009_22_2/articles/Finansi/8_Rekunenko.pdf

Наталія ПОКРОВСЬКА

Національний технічний університет України «КПІ», Україна

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДІВНОЇ ГАЛУЗІ

Оцінка фінансового стану підприємств машинобудівної галузі в сучасних умовах є важливою складовою системи їх економічної безпеки та ефективного управління.

Так, аналіз динаміки оборотних активів та поточних зобов'язань машинобудівних виробництв за останні роки висвітлює наступні тенденції. Оборотні активи галузі за 2010 – 2014 роки збільшились на 19,8 % (з 99,6 млрд. грн. у 2010 році до 119,4 млрд. грн. у 2014 році) [1]. Пік приросту оборотних активів припадає на 2011 рік (11,8 %). У 2012 році спостерігається різкий спад приросту оборотних активів (лише 1,28 %). Практично незмінною була ситуація і в 2013 році (1,75 %), а в 2014 році цей показник становить 4,06 %. Основним складовим елементом оборотних активів є нематеріальні оборотні активи – дебіторська заборгованість, питома вага якої у складі оборотного капіталу підприємств в період з 2010 року по 2014 рік практично є сталою і складає від 49,2% до 52,8 %. Досить значимі показники дебіторської заборгованості є результатом відвантаження товарів в кредит, надання переваги продажу продукції із розстрочкою платежу, що обумовлює зростання залежності платоспроможності підприємства – виробника продукції від фінансового стану контрагентів – покупців.

Водночас динаміка зміни поточних зобов'язань машинобудівних підприємств за 2010 – 2014 роки є такою: у 2010 р. – зростання на 12,7 %, у 2011 р. – на 7,4 %, у 2012 р. – на 102,7%, у 2013 р. – на 3,8%, у 2014 р. – на 2,9 % [1]. Серед найбільш вагомих елементів поточних зобов'язань можна виділити короткострокові кредити банків (діапазон питомої ваги яких становить від 16,2 % у 2010 році до 24,1% у 2014 році) та кредиторську заборгованість (діапазон питомої ваги якої складає від

82,2 % до 53,5%) (рис.1). Домінанта кредиторської заборгованості свідчить про придбання товарів, сировини та отримання послуг в борг.

Важливою складовою фінансового стану підприємства є ліквідність, аналіз якої найчастіше здійснюється за такими коефіцієнтами: коефіцієнт абсолютної ліквідності, коефіцієнт швидкої ліквідності, коефіцієнт поточної ліквідності [2]. Нормативні значення зазначених коефіцієнтів можуть коливатися в таких межах [3]:

- коефіцієнт поточної ліквідності: від 1 до 3;
- коефіцієнт швидкої ліквідності: від 0,6 до 1,5;
- коефіцієнт абсолютної ліквідності: від 0,2 до 0,35.

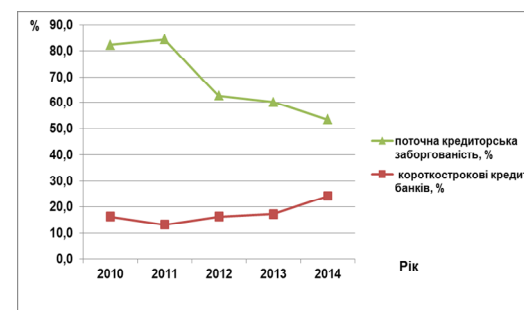

Рис.1. Динаміка складових поточних зобов'язань машинобудівних підприємств за 2010-2014 роки.

Джерело: систематизовано та розраховано на підставі даних [1].

Як свідчать дані табл. 1, середні показники поточної та швидкої ліквідності на підприємствах машинобудівної галузі відповідали нормативним значенням у 2010-2011 роках, тобто ці підприємства були здатні швидко погасити свої поточні зобов'язання. Зазначені показники перевищували аналогічні дані по промисловості в цілому. У 2012 – 2014 роках відбувається стрімкий спад функціонування машинобудівної галузі - середня ліквідність знизилась вдвічі порівняно з 2010-2011 роками. Наслідками низького рівня ліквідності є зниження конкурентноспроможності підприємств, нездатність їх сплатити поточні борги і зобов'язання, що веде до обов'язкового продажу довгострокових фінансових вкладень та активів і, в гіршому випадку – до зниження доходності і банкрутства.

В цілому при здійсненні аналізу фінансово-економічного стану підприємств доцільно використовувати інтегральний (комплексний) показник. Для прикладу застосуємо двофакторну модель Альтмана для оцінки ймовірності банкрутства підприємств машинобудівної галузі [4]:

$$Z = -0,3877 - 1,0736 \cdot K_1 + 0,0579 \cdot K_2$$

Показник Z може приймати такі значення: